

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Nazwa obiektu:	ELEMENTY KAMIENIARSKIEGO WYSTROJU FASADY KOŚCIOŁA PW. ŚW. MIKOŁAJA W STAWIE: PŁASKORZEŻBA - UKRZYŻOWANIE, RZEŻBA – ŚW. JADWIGA ŚŁĄSKA, RZEŻBA – ŚW. MIKOŁAJ
Czas powstania	Pocz. XVI w.
Adres obiektu:	Parafia Rzymskokatolicka p.w. Św. Mikołaja, Pl. Wolności 11, 62-861 Staw
Lokalizacja:	Kościół parafialny pw. Św. Mikołaja, Pl. Wolności 11, 62-861 Staw
Inwestor:	Parafia Rzymskokatolicka p.w. Św. Mikołaja, Pl. Wolności 11, 62-861 Staw
Nr Rej. Zab.	66/Wlkp/B poz. 7, 8, 9 z 29.09.2004 r.
Opr.:	Kons. Dz. Szt. mgr Marek Kawczyński Kraków/Kalisz październik 2023

1. OPIS INWENTARYZACYJNY OBIEKTU I JEGO INTERPRATACJA

„Obecny kościół p.w. Św. Mikołaja został wzniesiony ok. 1520 r., zapewne z fundacji Jana Jaranda kasztelana spicymierskiego i wojewody łęczyckiego. (...) Ok. 1750 do nawy od pd. Dobudowano barokową kaplicę Pana Jezusa (Sulmierski wskazuje ją, jako św. Anny). (...) Kościół zniszczony pożarami w l. 1753-1772, odnowiony w 1805-20 oraz 1884 r. Tę ostatnią restaurację oraz zewnętrzną regotyzację upamiętnia żeliwna tablica przechowywana obecnie przy wejściu na poddasze „TAMBUR / CHOR I ORGANY / FUNDOWANE W 1883 R.”. Wówczas kaplicę przy nawie powiększono o dobudówkę, wzniesiono neogotycką kruchtę, oraz sumptem parafian wykonano nową posadzkę.”¹

Rzeźby zdobiące front kościoła wmontowane są w blendy szczytu fasady. Być może wykorzystano je do dekoracji fasady wtórnie.

PŁASKORZEŻBA – UKRZYŻOWANIE (66/Wlkp/B poz. 9 z 29.09.2004 r.)

„Płaskorzeźba umieszczona w centralnej partii szczytu fasady (...) na tle otynkowanej blendy, flankowana umieszczonymi w sąsiednich płycinach przedstawieniami św. Mikołaja Bpa i św. Jadwigi Śląskiej. W formie prostokątnej płyty z zaznaczonym zarysem góry Golgoty, na tle której opracowane w wysokim reliefie Ukrzyżowanie. Pośrodku wznoszący się krzyż z przybitą trzema gwoździami figurą Chrystusa o sztywno wyprostowanym ciele rozpiętym na poziomo niemal wyciągniętych ramionach, z pochyloną lekko na prawe ramię głową w dużej koronie cierniowej. Perizonium krótkie, z kaskadą na lewym boku. Pod krzyżem stojąca ze złożonymi rękoma, zwrócona w trzech czwartych Matka Boska Bolesna ukazana w prostej tunice okrytej szubą z rękawami (?) i głowie osłoniętej welonem z podwiką. Po drugiej stronie krzyża św. Jan Ewangelista w tunice i przerzuconym przez ramię, obficie sfałdowanym płaszczu. Przysadzisty kanon proporcji postaci, schematyzm w opracowaniu detalu przedstawienia.”²

RZEŻBA – ŚW. JADWIGA ŚLĄSKA (66/Wlkp/B poz. 8 z 29.09.2004 r.)

Rzeźba św. Jadwigi Śląskiej umieszczona w szczycie fasady (...) w sąsiedztwie sceny Ukrzyżowania i przedstawienia św. Mikołaja Bpa. Pełnplastyczna, opracowana z trzech stron, przedstawiająca stojącą, zwróconą na wprost postać świętej ukazanej w habicie cysterskim (?) okrytym obficie sfałdowanym płaszczem – cocculą. Głowa świętej osłonięta kapturem z welonem, na której nałożona mitra książęca. W dłoniach święta Jadwiga unosi model świątyni. Przysadzisty kanon proporcji postaci.”³

¹ Cyt.: Karta Ewidencyjna Zabytków Architektury i Budownictwa. Zespół sakralny – kościół par. p.w. św. Mikołaja. Opr. W. Okoński, E. Andrzejewska, 06.1996 r.

² Cyt.: Karta Obiektu. Płaskorzeźba – ukrzyżowanie. Opr. Ewa Andrzejewska 2004 r.

³ Cyt.: Karta Obiektu. Rzeźba – św. Jadwiga Śląska. Opr. Ewa Andrzejewska 2004 r.

RZEŻBA – ŚW. MIKOŁAJ Z BARI, BISKUP (66/Wlkp/B poz. 7 z 29.09.2004 r.)

Rzeźba patrona świątyni umieszczona w szczycie fasady (...) w sąsiedztwie sceny Ukrzyżowania i przedstawienia św. Jadwigi Śląskiej. Pełnoplastyczna, opracowana z trzech stron, przedstawiająca stojącą, lekko przegiętą, zwróconą na wprost postać św. Mikołaja z Bari w stroju pontyfikalnym; rokiecie nakrytej sięgającą nieco poniżej łokci mozetą, osłaniającą głowę infule z widocznymi taśmami tylnymi (vittae). Lewą ręką święty wspiera się na pastorale, którego krzywaśń zakończona jest trójliściem; w prawej dłoni biskup trzyma zamkniętą księgę, na której zarys trzech kul. Przysadzisty kanon proporcji postaci.”⁴

Źródła:

1. Karta Ewidencyjna Zabytków Architektury i Budownictwa. Zespół sakralny – kościół par. p.w. św. Mikołaja. Opr. W. Okoński, E. Andrzejewska, 06.1996 r.
2. Karta Obiektu. Płaskorzeźba – ukrzyżowanie. Opr. Ewa Andrzejewska 2004 r.
3. Karta Obiektu. Rzeźba – św. Jadwiga Śląska. Opr. Ewa Andrzejewska 2004 r.
4. Karta Obiektu. Rzeźba – św. Mikołaj z Bari, biskup. Opr. Ewa Andrzejewska 2004 r.

5. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ OBIEKTU

Rzeźby wykonane są prawdopodobnie z wapienia. Świadczy o tym rodzaj patyny obecnej na ich powierzchni. Jak zaznaczono w KARCIE OBIEKTU „być może wykorzystano je do dekoracji fasady wtórnie.”

Rzeźby datowane są tak jak kościół na pocz. XVI wieku a więc co najmniej 400 lat narażone były na bezpośrednie działanie czynników atmosferycznych.

Obecny stan zachowania rzeźb można zakwalifikować, jako zły. Płyta kamienia z przedstawieniem sceny ukrzyżowania pęknięta w połowie. Na wszystkich rzeźbach widoczne powierzchniowe ubytki i liczne kity. Być może forma rzeźbiarska została w pewnym momencie przekuta stąd uproszczenia formy zwłaszcza twarzy i rąk postaci.

6. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

A. WNIOSKI I ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE

⁴ Cyt.: Karta Obiektu. Rzeźba – św. Mikołaj z Bari, biskup. Opr. Ewa Andrzejewska 2004 r.

Elementy kamieniarskiego wystroju fasady kościoła pw. Św. Mikołaja w Stawie: płaskorzeźba - ukrzyżowanie, rzeźba – św. Jadwiga śląska, rzeźba – św. Mikołaj są nielicznie zachowanym reprezentantem rzeźby późnogotyckiej w regionie.

Ze względu na rangę zabytku i jego stan, wymaga przeprowadzenia pilnie prac konserwatorskich.

Podstawową, wstępną czynnością będzie określenie rodzaju kamienia i doprecyzowanie stan zachowania, gdyż to określi postępowanie konserwatorskie. Inaczej

Zakłada się konserwację zachowawczą zabytku z usunięciem niewłaściwych uzupełnień i konieczny retusz formy rzeźbiarskiej.

B. PROPONOWANE POSTĘPOWANIE KONSERWATORSKIE

Prace konserwatorskie będą wykonywane na miejscu z rusztowań.

1. Inwentaryzacja fotograficzna i rysunkowa, prace badawcze.
3. oczyszczanie powierzchni kamienia metodą hydrotermiczną
4. usunięcie wadliwie wykonanych uzupełnień i spoin,
5. strukturalne wzmocnienie kamienia w partiach osłabionych preparatem KSE 300 HV (Remmers).
8. uzupełnienie ubytków formy zaprawą mineralną systemową RM (Remmers).
9. Uzupełnienie spoinowania zaprawą wapienno-piaskową z dodatkiem białego cementu. Skład zaprawy 1 ciasta wapiennego, 3 piasku, do 1/10 cz. cementu lub alternatywnie fabryczna spoina Funcosil Fugenmortel (Remmers).
10. scalenie kolorystyczne w koniecznym zakresie przy użyciu zestawu f-my Remmers: Funcosil LA Siliconfarbe z dodatkiem mikroemulsji Funcosil WS.
11. hydrofobizacja kamienia preparatem Funcosil SNL.
12. wykonanie dokumentacji fotograficznej po wykonaniu prac konserwatorskich.

Opr. mgr Marek Kawczyński, Kraków/Kalisz październik 2023

7. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

Fot. 1. Fasada kościoła pw. Św. Mikołaja w Stawie. Stan z 20.01.2023 r. w szczycie widoczne przedmiotowe kamienne rzeźby.

Fot. 2. Fasada kościoła pw. Św. Mikołaja w Stawie; fragment szczytu. Stan z 20.01.2023 r.

Fot. 3. Fasada kościoła pw. Św. Mikołaja w Stawie. Płaskorzeźba *Ukrzyżowanie*. Stan z 20.01.2023 r. Widoczne pęknięcie kamienia w połowie. Figura Ukrzyżowanego zabrudzona odchodami gołębi. Na powierzchni widoczne uzupełnienia z wcześniejszych napraw.

Fot. 4. Fasada kościoła pw. Św. Mikołaja w Stawie. Rzeźba św. Jadwigi Śląskiej. Stan z 20.01.2023 r. Powierzchnia kamienia zabrudzona. Na powierzchni widoczne uzupełnienia z wcześniejszych napraw.

Fot. 5. Fasada kościoła pw. Św. Mikołaja w Stawie. Rzeźba św. Jadwigi Śląskiej. Stan z 20.01.2023 r. Powierzchnia kamienia zabrudzona. Na powierzchni widoczne uzupełnienia z wcześniejszych napraw – dłoni, szata.